

Mobila hönshus i ekologisk produktion

JORDBRUKSINFORMATION 2-2025

Innehåll

Inledning.....	3
Regelverk.....	4
Funktionskrav	5
Inredning	6
Utfodring och vatten	6
Rastgården.....	8
Hönor i trädgårdsodlingen.....	8
Stängsel.....	8
Rovdjur och skadedjur	9
Flytt av det mobila hönshuset.....	10
Gödselhantering.....	10
Gödsel i mobila system.....	10
Vallgrödan.....	11
Lämplig växtföljd.....	12
Hygien.....	13
Livsmedelssäkerhet	13
Biosäkerhet och smittskydd	14
Vinterhållning av hönorna.....	15
Exempel på mobila hönshus i olika storlekar	16
Litet egenbyggt hönshus utan mekanisering.....	16
Medelstort hönshus som delvis är mekaniserat.....	17
Stort automatiserat hönshus	18
Mer att läsa	19

Text: Camilla Krokeus och Elin Mattsson, Länsstyrelsen i Västra Götaland
Omslagsfoto: Elin Mattsson

Inledning

Att hålla ekologiska hönor i mobila hönshus blir allt vanligare och har fördelen att hönorna kan få nytt bete ofta. Det stimulerar hönorna och minskar parasittrycket. Hönsen kan även hjälpa till att öka vallens produktion genom att de gödslar, betar ogräs och skadedjur så som insekter. Mobila hönshus kan vara relativt enkla och därmed blir ofta investeringen betydligt lägre än för fasta byggnader. Husen varierar mycket i storlek, allt från hemmabyggda mobila hus för 15 hönor till mobila hönshus för 1000 hönor som kan köpas via företag. De kan se väldigt olika ut, men har gemensamt att de måste följa de regelverk som finns. Det finns vissa skillnader i reglerna beroende på hur många höns som finns på produktionsplatsen.

Hönor som betar framför ett mobilt hönshus. Foto: Birgitta Johansson

Regelverk

När du håller höns ska du följa svensk lagstiftning kring djurskydd, foder, smittskydd och livsmedels-säkerhet.

Inom EU har vi ett gemensamt regelverk som reglerar vad som är ekologisk produktion. Som ekologisk lantbrukare kan du välja att enbart följa EU:s regler för ekologisk produktion och sälja dina varor med EU:s logotyp för märkning av ekologiskt certifierade produkter. Du kan också välja att certifiera dig hos KRAV och då även följa deras regelverk.

För ekologisk produktion gäller samma regelverk¹ för både fasta och mobila hönshus. Det är även samma regelverk som gäller oavsett storlek på det mobila hönshuset; hönorna ska ha tillgång till lika stor tillgänglig yta, sittpinnar, reden, utevistelse och skydd. Det finns skillnader också. Har du mobila hönshus behöver du till exempel inte låta rastgården vila under sex veckor mellan hönsomgångarna eftersom rastgården är flyttbar. Om du är ansluten till KRAV finns det också skillnader i regelverket. KRAV kräver inte att du har en veranda till ditt mobila hönshus, till skillnad från fasta hönshus som behöver ha en veranda. Däremot behöver inte små fasta hönshus, med plats för maximalt 350 värphöns, ha en veranda.

Sverige har även tagit fram så kallade bransch-riktlinjer som heter Nationella riktlinjer för ekologisk

produktion. De nationella riktlinjerna förklarar reglerna på ett enklare sätt och ger också förslag på hur du kan göra för att uppfylla dem.

Du behöver hålla dig uppdaterad om smittläget för allvarliga smittsamma fjäderfäsjukdomar. Myndigheterna kan utfärda restriktioner vid sjukdoms-utbrott. Som exempel kan hönsen behöva hållas inomhus vid utbrott av fågelinfluensa.

Regler för ekologisk produktion

- Fackrede: 125 cm² per höna*
Beläggning: ett rede per sju hönor
- Kollektivrede: 120 cm² per höna
- Sittpinne: 18 cm per höna och 30 cm mellan sittpinnarna
- Tillgänglig yta inomhus: maximalt 6 hönor per m²
- Minst 1/3 av golvytan inomhus ska bestå av helt golv med ströad yta
- Tillgänglig yta i rastgård: 4 m² per höna
- Utgångshål mellan det mobila hönshuset och rastgården: 4 m per 100 m² tillgänglig yta inomhus

*Svensk lagstiftning

Äggkartong med märkning av EU:s logga och KRAV:s logga. Foto: Maria Karlsson

1 Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007. Detaljregler om till exempel mått finns i kommissionens genomförande-förordning (EU) 2020/464 om vissa tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2018/848 vad gäller de handlingar som krävs för retroaktivt godkännande av perioder för omställning, produktion av ekologiska produkter och information som ska tillhandahållas av medlemsstaterna

Funktionskrav

Det mobila hönshuset är hönans hem och det är viktigt att hon trivs. Men det ska även vara enkelt att jobba i huset och det ska vara lätt att hålla en god hygien. När du funderar på att bygga eller köpa ett mobilt hönshus är det bra att göra en planering för att hitta den bästa lösningen. Att bygga ett eget hönshus ger dig en större frihet att konstruera ett hus efter dina egna önskemål men ställer också högre kunskapskrav. Det finns minimi-mått för den tillgängliga ytan, inredningen och utgångshålet till hagen samt storleken på hagen. Dagljusinsläppet ska vara tillräckligt och det är viktigt att hålla en bra luftkvalitet. Om hönsen ska bo i det mobila huset även under vintern ställer det andra krav på isolering, ventilation, vatten och el än om de bara bor där under sommarhalvåret. Placeringen av det mobila huset är också viktig för att kunna bestämma storleken på huset, höjd

över marken och val av stängsel. Andra saker att ta med i planeringen är hantering av foder och vatten, insamling och paketering av ägg samt flytt av huset.

Om du bygger för 500 eller fler värphönor behöver du ansöka om förprovning hos Länsstyrelsen. Det gäller vid ny-, till- eller ombyggnad av hönshuset. Du ska även registrera din anläggning hos Jordbruksverket, oavsett hur många hönor du har.

Hönorna ska ha möjlighet att vara utomhus större delen av dagen när väderförhållandena och smittskyddsläget tillåter det, samt minst en tredjedel av sitt liv. Enligt KRAV:s regler ska hönorna vara utomhus minst 4 sammanhängande månader under perioden maj till september och minst 12 timmar per dag.

Sittpinnar, reden och vattennipplar i ett inköpt mobilt hönshus. Foto: Elin Mattsson

Hönor på en äldre vall. Foto: Elin Mattsson

Inredning

Placeringen av inredning är viktig för att hönorna ska trivas i huset, för att kunna hålla en god hygien och för att få en bra arbetsmiljö.

Sittpinnarna ska vara placerade så att hönorna inte utsätts för drag från ventilationen. De ska vara upphöjda från golvnivå, eftersom hönor trivs med att sitta högt upp. Det ska även vara enkelt att gödsla ut under sittpinnarna då mycket av gödseln hamnar där. Därför bör man inte placera foder eller vatten under sittpinnarna.

Värpredet ska placeras mörkt, dragfritt och varmt. Om möjligt kan det vara bra att inte placera redena

Manuell utfodring inne i vagnen. Foto: Elin Mattsson

längs en yttervägg då det kan vara kallare där. Tänk på att göra redet inbjudande för hönan så att hon väljer att lägga sina ägg där. Ströa redet med halm eller spån. Om du har ett försvinningsrede där äggen rullar ut kan en "plastgräsmatta" fungera bra. Försvinningsreden är bra då det håller äggen rena, annars finns det risk att de blir smutsiga när hönorna trampar på dem. Det är även en fördel om redena går att stänga på natten så att hönsen inte sover där. Det gör också att det blir mycket lättare att hålla äggen rena.

Hönorna ska ha tillgång till dagsljus och belysning som stödjer deras naturliga dygnsrytm och beteendebehov. Hönorna ska ha minst 8 timmars vila i mörker. Tänk på att höns är känsliga mot flimmar, LED eller glödlampor fungerar bra. De ska minst ha 20 lux under deras aktiva tid men bäst är 60-70 lux. De vill värpa och vila i mörker men en lampa med 0,5-1 lux fungerar bra. Om du har fler än 350 hönor ska du kunna öka ljuset succesivt vid tändning och minska succesivt vid släckning för att ge hönorna "gryning" och "skymning". Det kan du göra genom att koppla belysningen till en dimfunktion eller genom att tända och släcka lamporna själv i omgångar.

Utfodring och vatten

Foder och näringsförsörjning är en viktig fråga för all ekologisk fjäderfäproduktion. Fjäderfän har höga och specifika krav på proteininnehåll i fodret. Ett ekologiskt värphönsfoder består av cirka 60 procent spannmål, som mycket väl kan odlas på gården. Resten består av proteinfoderråvaror samt kalk, vitaminer och mineraler. Om du väljer att utfodra med spannmål från din egen gård och kombinerar det med ett koncentrat, bör du analysera näringsinnehållet i spannmålet. Detta för att kunna få fram ett koncentrat med rätt näringsinnehåll. Brister i fodret är den vanligaste orsaken till fjäderplock, som i sin tur kan leda till kannibalism.

Hönsens utfodringsstationer ska i första hand vara inne i det mobila hönshuset för att minska risken för smittspridning från vilda fåglar och andra djur. I hönshus som är köpta via företag brukar det finnas färdiga lösningar för vatten och utfodring. Tänk

Rastgården med många platser för skydd. Foto: Lina Morin

igenom placeringen för att underlätta vid påfyllning, rengöring, och för att hålla en bra hygien samt var du kan lagra fodret. I en större besättning kan en fodersilo på hjul underlätta utfodringen då den kan flyttas tillsammans med det mobila hönshuset.

Ekologiska hönor ska även få grovfoder i fri tillgång. Under sommaren täcks det behovet från betet men under vintern, eller om hönorna behöver hållas inne, ska du ge grovfoder. De vanligaste grovfodren är ensilage, hö, bete, rotfrukter eller kålväxter. Om du använder ensilage eller hö, ska du tänka på att det ska vara korta strån, annars kan det fastna i krävan på hönan. Ju mer blad som finns i ensilaget eller i höet, desto bättre.

Ventilation

Hönshuset behöver god ventilation för att leda ut fukt, värme och gaser samt leda in frisk luft utifrån. Undermålig ventilation medför risk för mögelangrepp, dålig lukt och luftvägsproblem hos hönsen och djurskötaren.

I mindre hönshus är det vanligt med självdragsventilation medan större hus ofta har mekanisk ventilation. Rätt placering av ventilationen är viktig då värphöns är känsliga för drag och de undviker gärna dessa platser. Om det drar vid redena kan det leda till fler golvvägg.

Rastgården

Fördelen med att hönshuset är mobilt är att hönorna ofta får tillgång till nytt bete och att marken snarare frodas än slits av hönans vistelse där. I hagen ska hönan kunna hitta föda, få skugga, skydd, lä och ha möjlighet till sandbad. Ute på en vall kan skyddet och skuggan finnas under hönshuset men det går även att komplettera med till exempel flyttbara tak och halmbalar. Hönan vågar att gå längre ut i rastgården om det finns möjlighet till skydd. Några andra åtgärder för att öka värphönsens utevistelse kan vara tidigt utsläpp på morgonen, fler tuppar och god befräddning. Bruna hybridhöns har ofta en större vilja att gå längre ut i rastgården än vita hybridhöns.

Hönor i trädgårdsodlingen

Det finns flera fördelar med att ha mobila hönshus i trädgårds- och fruktodlingar. Hönorna kan effektivt bekämpa många skadedjur så som körsbärsfluga, hallonängar, kålfjäril och trädgårdsborrar. De kan även hjälpa till att rensa ogräs. En bra strategi kan vara att flytta det mobila hönshuset till partier med mycket ogräs eller skadedjur då hönorna gärna håller sig i närheten av hönshuset. Det är viktigt att anpassa antalet hönor och att flytta vagnen för att hönorna inte ska slita för hårt på grödorna. När det finns bär och frukt i odlingen bör hönorna flyttas i tid för att de inte ska äta av eller picka sönder skörden.

Regler för rastgården

- Minst 4 m² rastgårdsyta per höna.
- En eventuell veranda räknas inte som rastgårdsyta.
- Omställningstid för rastgården till ekologisk produktion är 1 år.
- Det ska finnas minst 4 skydd per hektar.

Höna i äppelodlingen. Foto: Camilla Krokeus

Stängsel

Stängslets viktigaste uppgift är att hålla hönorna inne men även att hålla rovdjur ute. Därför är det viktigt att ha el på stängslet när hönorna är ute.

Det finns olika lösningar på stängsel till mobila hönshus. Ett vanligt alternativ är att använda ett flyttbart elstängselnät till höns, så kallat flexinät. Det kan relativt enkelt tas bort och sättas upp igen när det mobila hönshuset behöver flyttas. Flexinätet sätts upp med tillhörande plaststolpar men för att få ett välspänt stängsel behöver det förstärkas med trästolpar. Tänk dock på att trästolpen inte ska leda bort strömmen. Det går även att ha fasta stängsel som det mobila hönshuset flyttas mellan. De är ofta 150–180 cm höga och kan antingen vara ett hexagonnät typ hönsnät, Gunnebostängsel eller ett fyrkantnät typ viltstängsel. Om du väljer att ha ett fast stängsel är det viktigt att sätta en eltråd på utsidan av stängslet, cirka 20 cm över marken, för att förhindra att rovdjur går in. Det kan även

Hönor innanför ett flyttbart elstängsel, så kallat flexinät.
Foto: Anders Lindström

Nätstängsel med tätare maskor nertill.
Foto: Gunilla Johansson

vara bra att fästa en eltråd högre upp på utsidan av stängslet för att undvika att djur klättrar in. På viltstängsel ska stängslet ha små rutor längst ner för att djur inte ska kunna ta sig igenom.

Rovdjur och skadedjur

Det kan vara svårare att skydda hönorna mot rovdjur om det inte finns ett permanent stängsel. Det finns ändå några åtgärder som du kan göra. Det är tillåtet med skyddsjakt av räv året om, inom 200 meter från stängslet. Det går även att sätta ut fällor för räv och mink utanför stängslet. Du kan bedriva skyddsjakt på vissa fåglar så som duvor och kråkfåglar. Det kan vara bra att inte ställa det mobila hönshuset för nära stora träd i kombination med öppna ytor. Där kan rovfåglar lyfta och landa. Det finns även många varianter på fågelskrämmor på marknaden som kan hjälpa till att skrämma bort rovfåglar. Om du har en permanent betesfälla kan du fästa snören över fällan och knyta fast plastband för att hålla rovfåglar borta, se bilden. Erfarenheter har även visat att sambete med andra

Plastband har knutits fast mellan ytterstaketet på en permanent rastgård för att hålla rovfåglar borta.
Foto: Elin Mattsson

djurslag eller att ha med tuppar i flocken minskar antalet rovdjursangrepp.

Hönorna ska alltid stängas in i huset på natten. Det går att köpa automatiska luckor som öppnas och stängs på inställda tider.

Flytt av det mobila hönshuset

Hur ofta du behöver flytta det mobila hönshuset varierar men beror ofta på tillgången av gräs till de hönor som finns i hagen. Hönorna ska alltid ha tillgång till växtlighet och en rastyta på minst 4 m² per höna. Som minst bör husen flyttas mellan varje omgång av värphöns.

Vid val av fordon att flytta vagnen med, tänk på att huset väger mer när hönorna är lastade och vagnen används. När vagnen flyttas behöver hönorna stängas in i huset och det flyttbara stängslet behöver tas ned. Eventuella kopplade vatten-slangar eller elkablar behöver också tas bort.

Gödselhantering

Det finns olika lösningar för gödselhantering i olika hönshus. I större mobila hönshus finns ofta ett mekaniskt system med gödselmattor. I mindre eller egenbyggda hönshus kan golven behöva skrapas manuellt. En lucka i golvet kan underlätta vid utgödsling. För att hålla en god luftkvalité är det bra att gödsla ut ofta. I större hus bör du gödsla ut en till två gånger per vecka. Tänk därför på att göra utgödslingen från det mobila hönshuset enkel.

Gödsel i mobila system

Med ett mobilt hönshus kommer gödseln delvis att fördelas över marken, men du måste vara medveten om att det blir en viss ansamling av gödsel även med flyttbara hus och rastgårdar. Hönor gödslar där de står vilket innebär att det kommer finnas mest gödsel där hönorna uppehåller sig mest. I närheten av det mobila hönshuset kommer belastningen vara som högst. Gödseln som skrapas ur huset vid rengöring behöver samlas upp och/eller spridas över större yta för att inte utgöra en punktbelastning på marken. Ett sätt kan vara att rengöra hönshuset i samband med flyttning och då sprida ut gödseln.

Manuell utgödsling från en gödselmatta samt en lucka för att gödsla ut från golvet. Foto: Elin Mattsson

Det kan bli en hög fosforbelastning där hönorna uppehåller sig mest så som utanför det mobila hönshuset. Foto: Elin Mattsson

Hönor betar vall. Foto: Lina Morin

Både fosfor- och kväveförluster kan leda till övergödningsproblem men kvävebelastningen är inte ett stort problem i hönornas rastgårdar. Däremot finns det mycket fosfor i hönornas gödsel vilket kan leda till en hög fosforbelastning och gödseln behöver fördelas över större yta. Enligt Jordbruksverkets regelverk² får du bara sprida 22 kg fosfor per ha i genomsnitt över en femårsperiod. Detta motsvarar gödsel från cirka 120 hönor under ett år enligt Jordbruksverkets beräkning av spridningsareal och lagringsbehov på fastgödsel.

Vallgrödan

En gröda som kan hållas kort genom att slå den eller växelbeta med betesdjur är mer attraktiv för bete till hönan än en tät, hög vall. Ett förslag till betesblandning är cikoria, kummin, lusern och klöver i blandning med rajgräs och ängssvingel.

Rajgräs etablerar sig bra och man får en grön yta i rastgården relativt snabbt, det är främst ett bra gräs att "laga med", det vill säga att så i med på nötta fläckar. Spannmål gror också snabbt och är därför bra att så i med. Underskatta inte ogräset, ett område med buskage av nässlor utgör ett bra skydd för hönsen och det krävs väldigt lite för att få ogräset att trivas.

2 Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket som avser växtnäring (SJVFS 2004:62)

Lämplig växtföljd

Det fina med mobila hönshus och rastgårdar är att de kan ingå i en växtföljd. Hönorna bidrar med gödsel och ogrärensning samtidigt som marken kan odlas med vall. Tillsammans blir effekten av hönorna och gräset en bra förfrukt till andra grödor. Hur du väljer att lägga upp växtföljden beror på hur mycket mark du har tillgång till, hur många andra djur du vill ha och hur många grödor du vill odla. Om du vill ha flera olika betande djurslag samtidigt är det bra att tänka på att vissa djur kan bära på salmonella.

Vallinsådd. Foto: Jan Hill

Exempel på växtföljd med olika betande djurslag samt spannmål och slåttervall

1. Insådd med vete, korn eller havre
2. Betestålig, snabbväxande gräs/örtblandning. År 1: Skörda som slåttervall
3. Betestålig, snabbväxande gräs/örtblandning. År 2: Beta med större djur först, senare höns
4. Betestålig, snabbväxande gräs/örtblandning. År 3: Beta med höns, plöja upp i augusti
5. Höstvete

Exempel på växtföljd spannmål

1. Insådd i vårspannmål
2. Betesvall till höns år 1
3. Höstraps
4. Höstvete
5. Insådd i vårspannmål
6. Betesvall till höns år 1
7. Höstvete
8. Åkerbönor/ärt

Exempel på växtföljd frövall

1. Insådd i vårspannmål
2. Klöverfrövall
3. Bete höns
4. Höstvete/höstraps
5. Insådd i vårspannmål
6. Gräsfrövall år 1, möjlighet att efterbeta med höns
7. Gräsfrövall år 2, möjlighet att efterbeta med höns
8. Gräsfrövall år 3
9. Höstvete

Ägg som ska packas. Foto: Anders Lindström

Hygien

God hygien är en förutsättning för att hålla höns friska. Rengör och desinficera det mobila höns- huset innan varje ny insättning. Om du bygger ett eget höns hus ska du tänka på att välja ett material som är enkelt att rengöra. Små mellanrum behöver täckas så att kvalster eller mikroorganismer som bakterier och virus inte får fäste. Exempel på material som är lätt att rengöra är plåt, skivor med slät yta, plastmatta eller en målad yta.

Livsmedelssäkerhet

Om du har fler än 50 höns för äggproduktion betraktas du som en livsmedelsföretagare inom primärproduktionen och ska registrera din verksamhet hos länsstyrelsen. Du ska också följa de allmänna hygienkraven³.

Salmonella är en sjukdom som kan överföras från höns till människa. Du kan bli smittad vid direktkontakt med hönsen eller om du till exempel äter infekterade ägg. Har du fler än 200 höns och säljer ägg för konsumtion omfattas du av det obligatoriska salmonellakontrollprogrammet. Då ska du utföra de provtagningar som krävs. Har du färre än 200 höns och säljer ägg enbart direkt till konsument för eget bruk, är det frivilligt att ta salmonellaprover.

3 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om livsmedelshygien och de specifika hygienkraven för ägg i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004

Hönor på bete. Foto: Anders Lindström

Biosäkerhet och smittskydd

Du som har höns ansvarar för att motverka att smitta sprids till människor, mellan dina hönsflockar eller från vilda fåglar till dina höns. Du ska vidta de åtgärder som behövs, för att hindra att detta sker. Smitta kan även komma via foder, skötare, redskap eller andra djur. I vissa fall även via luften.

En stor smittrisk för hönsen är kontakt med vilda fåglar. Mata och vattna därför hönsen inomhus eller under tak, för att minska risken att locka dit vilda fåglar och andra skadedjur. Det är också viktigt att hålla rent runt det mobila hönshuset så att fåglar, råttor och möss inte dras dit. Se också till att förvara foder i täta behållare och städa bort eventuellt foderspill.

Bara de som sköter djuren bör vara bland hönsen och i deras utrymmen. När du går in och ut ur rastgården eller det mobila hönshuset bör du tvätta och desinficera händerna, byta skodon och ta på skyddskläder för att inte sprida smittor. Om du har flera hönshus, bör du tvätta och desinficera händerna, byta skodon och skyddskläder mellan varje hus. Då minskar risken att du sprider smittor mellan hönsflockarna.

Mobila hönshus har både för- och nackdelar ur smittskyddssynpunkt. En fördel kan vara att parasittrycket på betet hålls nere när husen flyttas

mellan olika rastgårdar. En nackdel är att höns som vistas utomhus och har tillgång till bete, har ökad risk att komma i kontakt med vilda fåglar och för att utsättas för smittämnen i jord och mark. Exempel på sjukdomar och parasiter som kan drabba dina djur är fågelinfluensa, newcastlesjuka, salmonella, spolmask och rödsjuka. Förutom att se till att dina höns inte kommer i kontakt med vilda fåglar, kan det finnas andra sjukdomsförebyggande åtgärder som kan vara aktuella för din besättning. Rådgör med din veterinär för att ta fram en plan för till exempel avmaskning eller vaccination mot rödsjuka.

Om dina höns ändå blir sjuka, är det viktigt att du genast avskiljer sjuka individer från resten av flocken. Ta bort de djur som eventuellt har dött. Sjuka hönor med dålig prognos ska avlivas av djurskyddsskäl. Det är viktigt att du hanterar och förvarar avlivade djur på ett lämpligt sätt för att inte sprida eventuell smitta.

Ett bra sätt att hålla koll på hönsens hälsa är att dokumentera produktionsdata. Plötsliga förändringar i äggproduktion, skalkvalitet, foder- eller vattenkonsumtion eller ökad dödlighet är tecken på att något är fel.

Om du misstänker att en allvarlig smittsam sjukdom har drabbat dina höns, är du skyldig att omedelbart kontakta din veterinär.

Vinterhållning av hönorna

Vad du behöver tänka på under vintern beror på om hönorna ska bo kvar i det mobila hönshuset eller om de ska flytta in i en annan byggnad. Om det mobila hönshuset är byggt för att klara vintern med tanke på isolering och ventilation kan hönorna bo kvar. Det är vanligt att flytta det mobila hönshuset närmare gårdscentrum under vintern för att enklare ha tillgång till vatten och el.

Att flytta hönsen till en annan byggnad kan orsaka stress. Det är en fördel om hönsen kan fortsätta använda samma sittpinnar och reden, till exempel genom att parkera det oisolerade mobila hönshuset inne i en bättre isolerad byggnad. Det förekommer att växthus används vilket har en del nackdelar som att det är svårt att reglera ljuset, temperaturen och ventilationen. Ljuset är det första man behöver kunna dra ner på om det uppstår problem med fjäderplockning. Det är viktigt att det är mörkt där de värper, annars kan man få problem med kloackhack i samband med värpning.

Hönor tål en del kyla men det får inte bli frost i huset, då kan deras kam och slör skadas eller förfrysas. Hönornas komfortzon är mellan 15 och

25 grader. De kompenserar kylan med att äta mer foder. Varje grads minskning ger ett ökat energibehov med 1,5 g foder per höna och dag. Hönorna är bra på att värma upp huset själva, men ibland kan det behövas tillskottsvärme. Dels för att hönorna ska må bra och dels för att hålla ströbädden torr, vilket blir svårare vid kall väderlek. Ta med det i beräkningen när du funderar över hur mycket isolering du behöver ha. Det är även viktigt att vattnet inte fryser. Det är en tydlig indikator på att det är för kallt i huset.

Om hönsen inte kan vara ute under vintern behöver de sysselsättning. Bruna hybrider blir lättare rastlösa och ställer högre krav på tillgång till sysselsättning än vita hybridhöns. Brist på sysselsättning kan göra att hönsen börjar rycka fjädrar av varandra. En höna med dålig befrädring behöver äta upp till 30 procent mer för att kompensera värmeförlusten. Sysselsättning kan man ge genom grovfodret, men också genom att ge halm på golvet som de kan krasa runt i. Hönsen ska ha tillgång till sandbad och grovfoder när de hålls inomhus.

Hönor på bete i december. Foto: Anders Lindström

Exempel på mobila hönshus i olika storlekar

Det finns mobila hönshus på marknaden för allt från 5 till 1000 hönor. Vilken storlek som passar dig kan bero på flera faktorer så som gårdens förutsättningar, vagnens vikt, nivå av manuellt arbete och ekonomin. Ett annat alternativ är att bygga ett eget hönshus, det blir oftast en lägre investeringskostnad men tar i stället mer tid. En fördel med att bygga ett eget hus är att du själv kan utforma huset efter dina behov. Det kräver dock att du är mer påläst.

Du kan självklart välja att ha mer än ett mobilt hönshus. Det kan ge fördelar då det alltid kan finnas minst ett hus som det finns hönor i och därmed alltid produktion av ägg, även då en ny omgång ska sättas in. Du kan också ha hönorna på fler platser samtidigt.

Litet egenbyggt hönshus utan mekanisering

Variationen på egenbyggda hus är stor. Det alla har gemensamt är att de behöver följa de regelverk som finns. Mindre egenbyggda hönshus kan rymma allt från under 20 till över 200 hönor och beror helt på behoven. Ofta är de mindre mekaniserade än större hus som är färdigtillverkade. Som tidigare nämnt blir investeringskostnaden ofta lägre. Kanske kan du använda material som du har hemma för att hålla nere kostnaderna ytterligare.

Hönshuset på bilden rymmer 200 hönor och är byggt på underredet från en hövagn. Det är inte vinterbonat och kan bara användas sommartid. Försvinningsredena är mörklägda och har en manuell stängningsanordning så att hönorna inte kan gå dit nattetid. Det är en hög markfrigång på underredet vilket gör att huset kan flyttas även till mer ojämn mark. Då vagnen inte är så tung kan den även flyttas till blötare marker.

Utgångshål. Foto: Lina Morin

Egenbyggt mobilt hönshus för 200 hönor. Foto: Lina Morin

Egenbyggda rederna. Foto: Lina Morin

Förrum med ägginsamling. Foto: Elin Mattsson

Inköpt mobilt hönshus för 340 hönor med veranda.
Foto: Elin Mattsson

Medelstort hönshus som delvis är mekaniserat

Det mobila hönshuset på bilden ovan till höger har plats för 340 ekologiska hönor och är delvis mekaniserat. Hönshuset är isolerat och kan klara temperaturer ner till -20°C och hönorna kan därmed även bo i vagnen vintertid. Vagnen har en veranda som även den är isolerad. Det finns ett förrum där ägginsamling och packning av ägg kan ske. Där finns en dator som styr ljus, vatten, foder, redesöppning och utgångsluckor. Även luckan mellan vagnen och verandan styrs från datorn. Huset har naturlig ventilation där ventilationsluckan styrs manuellt. Den sitter ovanför verandan på motsatt sida från reden och sittpinnar. Sittpinnarna sitter över gödselbandet. Det går att välja om du vill ha en manuell utfodring med foderautomater på golvet eller en större behållare som fylls på via två automater och som är beräknad att klara en veckas foderförbrukning.

Både äggband och gödselband manövreras manuellt. Det finns även en lucka för manuell utgödsling och ett öppningsbart litet hål i golvet för att släppa ut vatten vid tvätt av huset.

Insidan på ett inköpt hönshus med manuell utfodring, sittpinnar, reden och vattenniappar. Foto: Elin Mattsson

Stort automatiserat hönshus

Ett av de större alternativen av mobila hönshus rymmer upp till 1000 ekologiska höns och hela vagnen är vinterbonad. I mitten av vagnen ovanför gödselbandet finns reden och sittpinnar. På var sida finns en veranda. I ena änden av vagnen finns ett förrum där äggen transporteras och kan packas. Redena är utformade så att äggen rullar bort från värpytan ner på ett centralt transportband vilket håller äggen rena. Gödseln transporteras ut på gödselmattor via ett tvåvåningssystem på den andra kortsidan av vagnen. Vatten och elförsörjningen drivs via kabel och vattenslang, men det finns även alternativ som drivs med hjälp av solceller och vattentankar.

För att underlätta driften är flera funktioner automatiserade, såsom äggband, fodersystem, ägginsamling, klimatkontroll och utgödsling. Klimatkontroll innebär att det finns ett ljusprogram för gryning och skymning samt styrd ventilation. Ventilationen är automatiserad via frånluftsfläktar och styrs via datorn i teknikrummet. Hönshuset är även utrustat med övervakningslösningar, som SMS-larmar vid problem med foder eller strömförsörjning.

Teknikrum med automatiserat äggband.
Foto: Anders Lindström

Mobilt hönshus med flyttbar fodersilo.
Foto: Anders Lindström

Flervåningssystem i ett mobilt hönshus med plats för 800 hönor. Foto: Anders Lindström

Mer att läsa

Jordbruksverket. Digital kurs i ekologisk äggproduktion.

[Distanskurs i ekologisk äggproduktion - Jordbruksverket.se](#)

Jordbruksverket. Ekologisk produktion.

[Ekologisk produktion - Jordbruksverket.se](#)

Jordbruksverket. Fjäderfän.

[Fjäderfän - Jordbruksverket.se](#)

Jordbruksverket. Hönornas överlevnadsguide.

[Hönornas överlevnadsguide - Jordbruksverket.se](#)

Jordbruksverket. Sjukdomar, hygienregler och antibiotikaresistens hos fjäderfä.

[Sjukdomar, hygienregler och antibiotikaresistens hos fjäderfän - Jordbruksverket.se](#)

KRAV:s regelverk.

[Krav.se](#)

Livsmedelsverket. Ägg-försäljning.

[Ägg - försäljning - Livsmedelsverket.se](#)

Nationella riktlinjer för ekologisk produktion.

[Nationella riktlinjer för Ekologisk produktion - Ekofakta.se](#)

Odelros, Å. 2023. Starta eko ägg. Jordbruksinformation 9–2023 Jordbruksverket.

[Starta eko - ägg - Webbutik Jordbruksverket.se](#)

Odelros, Å., Schneider, L. 2023. Äggproduktion i ekologiskt lantbruk.

Jordbruksinformation 14–2023 Jordbruksverket.

[Äggproduktion i ekologiskt lantbruk - Webbutik Jordbruksverket.se](#)

Odelros, Å., Schneider, L. 2024. Rastgårdar för ekologiska värphöns.

Jordbruksinformation 1-2024 Jordbruksverket.

[Rastgårdar för ekologiska värphöns - Webbutik Jordbruksverket.se](#)

Statens Veterinärmedicinska anstalt. Fjäderfä.

[Fjäderfä - Sva.se](#)

Wall, H., Odelros, Å., Velander, K. 2022. Proteinförsörjning av ekologiska fjäderfän.

Jordbruksinformation 12–2022 Jordbruksverket.

[Proteinförsörjning av ekologiska fjäderfän - Webbutik Jordbruksverket.se](#)

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Tfn 0771-223 223 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se